

BIBLIOGRAFIA

CRITERIS DE PRESENTACIÓ EN ELS TREBALLS TERMINOLÒGICS

El contingut d'aquest document està sotmès a una llicència Creative Commons d'ús obert, amb reconeixement d'autoria i sense obra derivada

<http://creativecommons.org/licenses/by-nd/3.0/deed.ca>

© TERMCAT, Centre de Terminologia

Aquest document és una versió de la publicació:

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Bibliografia: Criteris de presentació en els treballs terminològics*. Vic: Eumo Editorial; Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2009. (En Primer Terme; 6. Criteris i Mètodes)

ISBN 978-84-9766-304-5; 978-84-393-7938-6

Direcció de la col·lecció:
Rosa Colomer i Artigas

Coordinació:
F. Xavier Fargas Valero

Redacció:
Mariona Torra i Ginestà
F. Xavier Fargas Valero

Tractament de les imatges:
Henar Velázquez Montané

Edició:
Pilar Hernández Abellán

Agraïm la col·laboració, per una banda, de Dolors Lamarca, directora de la Biblioteca de Catalunya, i d'Imma Ferran, del Servei de Normalització Bibliogràfica d'aquesta entitat, i, per una altra banda, de Pilar Murtra, Montserrat Romagosa i Sever Salvador, del Servei de Recursos Lingüístics de la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, que han tingut l'amabilitat de llegir una versió prèvia d'aquesta publicació i ens ha fet oportunes observacions que han contribuït a millorar-ne el contingut.

Bibliografia: Criteris de presentació en els treballs terminològics

Taula de continguts

Introducció	4
1. Qüestions generals	6
2. Elements que identifiquen el document.....	9
3. Esquemes de les referències segons el tipus de document.....	34
4. Ordenació de les referències.....	42
5. Índex general	45

Introducció

Una bibliografia és una relació sistemàtica, ordenada i sovint crítica o raonada, d'obres relatives a una o a diverses matèries o a un període determinat. En el cas de les bibliografies dels treballs terminològics, generalment es tracta de bibliografies ordenades d'obres relatives a una matèria (la matèria objecte del treball terminològic) que han estat consultades en alguna de les fases d'elaboració del projecte. De cadascuna de les obres que componen la bibliografia, se'n fa una *citació*, és a dir, se'n presenten les dades necessàries per a poder identificar-la inequívocament. Aquest conjunt de dades, també anomenat *referència bibliogràfica*, es presenta d'acord amb unes convencions, uns criteris, que són l'objecte d'atenció d'aquest text.

Hi ha diverses maneres possibles i adequades de presentar una bibliografia, i els costums i les necessitats poden condicionar les convencions aplicades. En l'elaboració dels criteris que ara presentem s'han fet servir com a base fonamental les normes ISO que hi fan referència, perquè l'aplicació d'estàndards internacionals és una garantia de qualitat, especialment rellevant en aspectes metodològics del treball terminològic com aquest, en què la informació sol incloure esments a obres fetes en diverses llengües, publicades en diferents llocs, en suports variats, etc. Concretament, s'han pres com a referència la norma *ISO 690:1987 Documentation: Bibliographic references: Content, form and structure* (i la seva versió castellana *UNE 50-104-94 Referencias bibliográficas: Contenido, forma y estructura*) i la norma *ISO 690-2 Documentation: Bibliographic references: Electronic documents or parts thereof*, específicament per als documents electrònics. En alguns apartats —que s'indiquen oportunament— s'ha fet alguna adaptació de les recomanacions d'aquestes normes per a adequar-les a les necessitats pròpies de la bibliografia d'un treball terminològic, a partir de l'experiència en la preparació de les bibliografies de les més de quatre-centes publicacions en què ha intervingut el TERMCAT al llarg dels últims vint anys.

Aquests criteris són una actualització i reelaboració dels criteris que figuraven a la *Metodologia del treball terminològic*,¹ i que fins ara havia aplicat el TERMCAT en les seves publicacions.

Al costat d'aquests documents bàsics, també s'ha consultat i s'ha tingut en compte el conjunt d'obres que s'han anat editant en l'àmbit català i en l'internacional en què es recullen criteris per a la composició de bibliografies. Es poden destacar especialment les normes ISBD (International Standard Bibliographic Description),² les *Regles angloamericanes de catalogació*,³ la proposta de citacions i referències de fonts bibliogràfiques i no bibliogràfiques feta per Assumpció Estivill i Cristóbal Urbano per a la revista *Item*,⁴ i els criteris de citació per a documents electrònics proposats pels dos autors anteriors⁵ —que són els criteris que utilitza la Biblioteca de Catalunya. En aquest sentit, convé tenir en compte que una citació bibliogràfica i una descripció catalogrífica tenen finalitats diferents, i que hi ha diferències en la manera de descriure i representar certs elements, però sempre que ha estat possible en aquest llibre s'ha tendit cap a una homologació

¹ TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Metodologia del treball terminològic*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1990.

² FEDERACIÓ INTERNACIONAL D'ASSOCIACIONS DE BIBLIOTECARIS I DE BIBLIOTEQUES. GRUP DE TREBALL SOBRE LA DESCRIPCIÓ BIBLIOGRÀFICA NORMALITZADA INTERNACIONAL PER A PUBLICACIONS MONOGRÀFIQUES, FIAB. *ISBD(M): Descripció bibliogràfica normalitzada internacional per a publicacions monogràfiques = International standard bibliographic description for monograph publications*. Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1984.

³ *Regles angloamericanes de catalogació: Traducció de: 'Anglo-American cataloguing rules, second edition, 2002 revision, 2005 update'*. 2a ed. rev. de 2002, actual. de 2005. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 2008.

⁴ ESTIVILL, Assumpció; URBANO, Cristóbal. "Citacions i referències de fonts bibliogràfiques i no bibliogràfiques: Una proposta per a la revista 'Item'". *Item* (1994), núm. 15, p. 4-59.

⁵ ESTIVILL, Assumpció; URBANO, Cristóbal. *Com citar recursos electrònics* [en línia]. Versió 1.0. Barcelona: Universitat de Barcelona. Facultat de Biblioteconomia i Documentació, 1997. <<http://www.ub.es/biblio/citae.htm>> [Consulta: 06 novembre 2006]

de criteris, perquè sovint els catàlegs de les biblioteques són fonts de referència per a l'elaboració de bibliografies. Les observacions que ens han fet arribar des de la Biblioteca de Catalunya també s'han tingut en compte, doncs, en la redacció d'aquest volum.

La primera part del text estableix alguns aspectes generals que cal tenir en compte a l'hora d'elaborar una bibliografia, com ara les fonts principals d'informació d'on s'extreuen les dades, i les abreviatures que s'utilitzen habitualment en una citació. A la segona part es descriuen les dades corresponents als sis elements bàsics per a identificar un document, amb exemples que serveixen per a il·lustrar com es consignen els diferents casos que es poden trobar. A la tercera part es presenten tots aquests elements esquematitzats, ordenats i separats amb la puntuació corresponent, segons els diversos tipus de documents. I la quarta part recull orientacions per a l'ordenació de les referències bibliogràfiques dins d'una bibliografia.

En aquesta publicació ens hem centrat en els criteris per a la composició de les bibliografies que se solen incloure com un apartat al final de les obres terminològiques en què participa el TERMCAT, i no hem entrat a descriure els criteris d'ús de les referències bibliogràfiques a l'interior dels textos. Tot i el caràcter especialitzat, s'ha vetllat perquè les orientacions recollides tinguin una aplicabilitat general i un caràcter pràctic. Per això, s'ha centrat l'atenció en els documents publicats en paper o difosos per mitjans electrònics, perquè són les fonts d'informació més usuals en el treball terminològic aplicat. I, per la mateixa raó, sempre que apareix algun terme molt especialitzat se n'ha ofert una paràfrasi o definició explicativa per a facilitar la interpretació del text. Amb el mateix objectiu pràctic, es presenten nombrosos exemples (en què la part sobre la qual es vol cridar l'atenció apareix destacada en vermell) i algunes imatges que els il·lustren.

Confiam que aquest text resulti aclaridor per al col·lectiu de persones que, ja sigui de manera freqüent o eventualment, ha d'elaborar bibliografies, en el context de treballs acadèmics i d'investigació o en el marc de tota mena de publicacions.

1. Qüestions generals

1.1 Fonts d'informació

La font d'informació principal d'on s'han d'extreure les dades d'una referència bibliogràfica és el document mateix. En els casos en què les dades bibliogràfiques no es troben en el document, es poden consultar fonts externes a la publicació, com ara obres de referència, altres bibliografies, catàlegs de biblioteques, etc.

Dins del document, en cas de dubtes o de discrepàncies, hi ha un ordre preferent de les fonts segons el tipus de publicació.

1.1.1 Documents monogràfics i publicacions en sèrie

Els documents monogràfics són aquelles publicacions no seriades que contenen un text complet i homogeni en un sol volum o bé en un nombre limitat de volums; en aquest apartat s'inclouen els llibres i parts o capítols d'un llibre, les normes i els catàlegs comercials. Les publicacions en sèrie són les que apareixen en parts successives que normalment tenen designacions numèriques o cronològiques i que es proposen de ser continuades indefinidament; en aquest bloc s'inclouen les publicacions periòdiques, els articles de publicacions periòdiques i de diari i les publicacions oficials. En tots aquests casos, l'ordre de prioritats és el següent:

- 1r. Portada⁶ o substitut de la portada⁷
- 2n. Altres parts preliminars (com la contraportada⁸ o la portadella⁹ i el colofó¹⁰)
- 3r. La resta de la publicació (coberta,¹¹ pàgina de crèdits,¹² lloc, pròleg, prefaci, introducció,¹³ text, apèndixs, etc.)

⁶ La *portada* és la pàgina generalment situada al principi d'una publicació on figura l'autor —generalment a la part superior de la pàgina—, el títol i el peu d'impremta, és a dir, la informació amb el nom de la persona o entitat responsable de l'edició i, de vegades, altres dades. No s'ha de confondre amb la coberta.

⁷ El *substitut de la portada* és la pàgina, la part d'una pàgina o qualsevol altra part d'una publicació que inclou la informació que generalment consta a la portada, i que la substitueix quan falta.

⁸ La *contraportada* és la pàgina encarada a la portada on es poden consignar dades relatives a la col·lecció de què forma part la publicació, a la sèrie, o altres dades.

⁹ La *portadella* és un full present en algunes publicacions que precedeix la portada i sol contenir només el títol de l'obra.

¹⁰ El *colofó* és una anotació posada al final d'un llibre per a indicar el nom de l'impressor, el lloc i la data d'impressió i altres circumstàncies de l'edició.

¹¹ La *coberta* (o *cobertes*) és la protecció de paper, cartolina, etc. que cobreix el lloc i els dos costats d'un llibre, i que sovint es presenta il·lustrada. De vegades encara hi ha una *sobrecoberta*, que protegeix la coberta.

¹² La *pàgina de crèdits* és la que hi ha al verso de la portada, i s'hi sol consignar la propietat intel·lectual i altres dades preceptives com l'ISBN.

¹³ El *pròleg*, el *prefaci* i la *introducció* són textos introductoris, previs al cos de l'obra. Sovint s'utilitzen les tres denominacions indistintament, però se sol considerar que el pròleg i el prefaci tracten sobre l'oportunitat de l'obra i sobre les circumstàncies de l'elaboració, mentre que la introducció fa referència concreta al tema de què tracta el llibre. Sovint el pròleg és elaborat per una persona diferent de l'autor.

1.1.2 Documents audiovisuals

Un document audiovisual és un material publicitari, informatiu, didàctic, etc., constituït per un enregistrament visual i un de sonor; s'hi inclouen documents difosos amb casset, disc compacte, videocasset, videodisc, i també els programes de ràdio o televisió. En tots aquests casos, l'ordre de prioritats de les fonts d'informació és el següent:

- 1r. El document mateix i la seva etiqueta
- 2n. Material textual d'acompanyament (com els manuals, fullets, etc.)
- 3r. Contenidor (com la funda, la capsula, etc.)

1.1.3 Materials gràfics

Els materials gràfics són les representacions en dues dimensions de tota mena d'informació, ja siguin opaques, ja siguin destinades a ser mostrades o projectades sense moviment. En aquesta mena de materials, l'ordre de prioritats en les fonts d'informació és el següent:

- 1r. El document mateix, incloses les etiquetes que estan permanentment enganxades al document o en un contenidor que formi part del document
- 2n. Contenidor (com la capsula, el marc, etc.)
- 3r. Material textual d'acompanyament (com els manuals, fullets, etc.)

1.1.4 Recursos electrònics

Els recursos electrònics són els documents que es difonen per mitjans informàtics, ja sigui amb accés local —quan es pot descriure un suport físic (per exemple, un disc magnètic o òptic, una cinta, un cartutx)— o remot —quan l'usuari no pot manipular un suport físic (per exemple, un recurs en xarxa). En aquesta mena de casos, l'ordre de prioritats en les fonts d'informació és el següent:

- 1r. Fonts internes del recurs electrònic: la informació d'aquestes fonts s'ha de presentar de manera formal, com per exemple a la pantalla de títol, al menú principal, a les mencions del programa, a la primera visualització de la informació, a la pàgina inicial, etc.
- 2n. Etiquetes enganxades permanentment o impreses al suport físic del recurs
- 3r. La documentació, els contenidors o altre material d'acompanyament

Qualsevol informació que no consti de manera explícita a la font principal d'informació i que sigui significativa per a la identificació del document s'indica entre claudàtors.

1.2 Abreviacions més freqüents

En les referències bibliogràfiques hi ha alguns termes i expressions que es poden abreviar per tal de simplificar la referència. A continuació es presenta la llista de les abreviacions més freqüents.¹⁴

ampl.	ampliada (normalment es refereix a l'edició)
augm.	augmentada (normalment es refereix a l'edició)
[ca.]	<i>circa</i> 'pels volts de, vers' (precedeix una data de publicació aproximada)

¹⁴ Vegeu, a l'apartat 2.4, les abreviacions referides a l'edició en les llengües de treball més habituals al TERMCAT.

(coord.)	coordinador/a
cop.	copyright (precedeix la data extreta del copyright)
corr.	corregida (normalment es refereix a l'edició)
(dir.)	director/a
DL	dipòsit legal (precedeix la data extreta del dipòsit legal)
ed.	edició
(ed.)	editor/a literari/ària o científic/a
[et al.]	<i>et alii</i> 'i els altres' (indicació de l'omissió del nom d'autors)
[etc.]	<i>et caetera</i> 'i la resta' (indicació de l'omissió del nom de llocs de publicació i d'editorials)
[i.e.]	<i>id est</i> 'això és, és a dir' (precedeix una data de publicació corregida)
ISBN	<i>international standard book number</i> 'número internacional normalitzat per a llibres'
ISSN	<i>international standard serial number</i> 'número internacional normalitzat per a publicacions en sèrie'
núm.	número d'exemplar de publicació en sèrie
p.	pàgina o pàgines
reimpr.	reimpressió
rev.	revisada (normalment es refereix a l'edició)
[s.l.]	<i>sine loco</i> 'sense lloc' (s'utilitza quan no es coneix el lloc de publicació)
[s.n.]	<i>sine nomine</i> 'sense nom' (s'utilitza quan no es coneix el nom de l'editor)
v.	volums (segueix el nombre de volums d'una monografia)
vol.	volum (precedeix el número del volum citat)

Convencionalment, a les bibliografies dels treballs terminològics elaborades pel TERMCAT totes aquestes abreviacions es componen en rodona. Igualment, i d'acord amb l'ús observat en diverses fonts de referència, en els casos de [i.e], [s.l.] i [s.n.] no es deixa espai després del primer punt.

2. Elements que identifiquen el document

Per a la citació de qualsevol tipus de document, les normes internacionals recomanen de presentar les dades bibliogràfiques corresponents als sis elements bàsics que permeten d'identificar-lo:

- responsabilitat principal (2.1)
- títol (2.2)
- edició (2.4)
- publicació (2.5)
- col·lecció (2.7)
- número normalitzat (2.8)

En aquest apartat s'especifiquen els diversos casos possibles i es marquen unes pautes que convé tenir en compte per a cadascun dels sis elements identificadors del document. A part d'aquests elements, hi ha uns altres dos aspectes, la designació de tipus de material (2.3) i la descripció física del document (2.6), que a les normes es consideren opcionals i, per tant, no són presents en totes les referències, però que en certs casos pot ser útil de recollir. Per això els hem descrit en el lloc que han d'ocupar quan es fan constar.

2.1 Responsabilitat principal

La responsabilitat principal d'una obra normalment correspon a l'autor, que és la persona o entitat que ha fet o compost una obra intel·lectual o una obra d'art.

En el cas de les monografies, si no es poden extreure les dades de la responsabilitat de l'obra a partir de les fonts d'informació principals (portada o substitut de la portada), també pot ser útil consultar la pàgina de crèdits.

Es poden trobar diferents tipus de responsabilitat principal: l'autor personal, l'editor literari o científic, una entitat, o bé es pot tractar d'una obra d'autor desconegut o en què no s'ha fet constar cap nom concret. Sempre que es pot fer constar, la responsabilitat personal va seguida de punt i espai (.).

2.1.1 Autor personal

Els noms personals es fan constar amb la grafia amb què apareixen a la font principal d'informació del document, amb el/s cognom/s primer i després de coma el nom, de manera que el mot que figura en primer lloc —el cognom— és aquell sota el qual s'introduiria la informació normalment en un catàleg de biblioteca, en un directori, etc. Els cognoms s'anoten en majúscules i els noms de pila en minúscules, excepte la inicial o inicials.

L'ús de les majúscules en els cognoms no està explícitament fixat a les normes, però és la convenció que s'observa en tots els exemples que s'hi recullen. És una solució pràctica, que resulta fàcilment aplicable en tota mena de contextos (documents electrònics, etc.), però també és habitual en materials impresos que els cognoms es componguin amb la inicial o inicials en MAJÚSCULA i la resta en VERSALETES.

Les normes internacionals no preveuen com s'ha de tractar la conjunció *i* que en alguns casos pot separar els dos cognoms d'un autor. Encara que sigui un detall menor, hi ha persones que la fan servir sempre i que no accepten de bon grat que algú en prescindeixi a l'hora de fer una referència bibliogràfica. Es pot optar per escriure-la amb minúscula —atès el seu caràcter auxiliar i sense contingut informatiu— o amb majúscula —si es considera que forma part dels cognoms, assimilant-la aproximadament a les preposicions que poden acompanyar certs cognoms. Sigui quin sigui el criteri que s'adopti, convé mantenir-lo al llarg de la mateixa bibliografia.

Un altre aspecte poc fixat és el tractament que cal donar als casos en què les fonts d'informació no inclouen una dada concreta (per exemple, el nom de pila complet, o el segon cognom), que tanmateix és coneguda per l'autor de la bibliografia. En aquests casos, el TERMCAT aplica el criteri de màxima fidelitat a la font d'informació, encara que de vegades en resulti perjudicada la coherència en la presentació de les diverses referències bibliogràfiques d'un mateix autor. De tota manera, en certs casos pot resultar molt útil consignar el nom de pila complet, si es coneix amb absoluta certesa, perquè aquesta informació és especialment pertinent per a la identificació inequívoca de l'obra i per als possibles esments de l'obra en diversos textos.

CABRÉ i PLAYÀ, Xavier. *Diccionari d'homeopatia*. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2004.

ISBN 84-393-6437-7

COSTA, J.M. *Diccionario de química física*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona; Madrid: Díaz de Santos, cop. 2005.

ISBN 84-7978-691-4; 84-475-2887-1

JULIÀ-MUNÉ, Joan. *El llenguatge de la ràdio i de la TV*. Alzira: Bromera, 2004. (Essencial; 3)
ISBN 84-7660-997-3

MARTÍ i CASTELL, Joan. *Els orígens de la llengua catalana*. Barcelona: Ediuoc: ECSA, 2001. (Àgora. Biblioteca Oberta; 11)

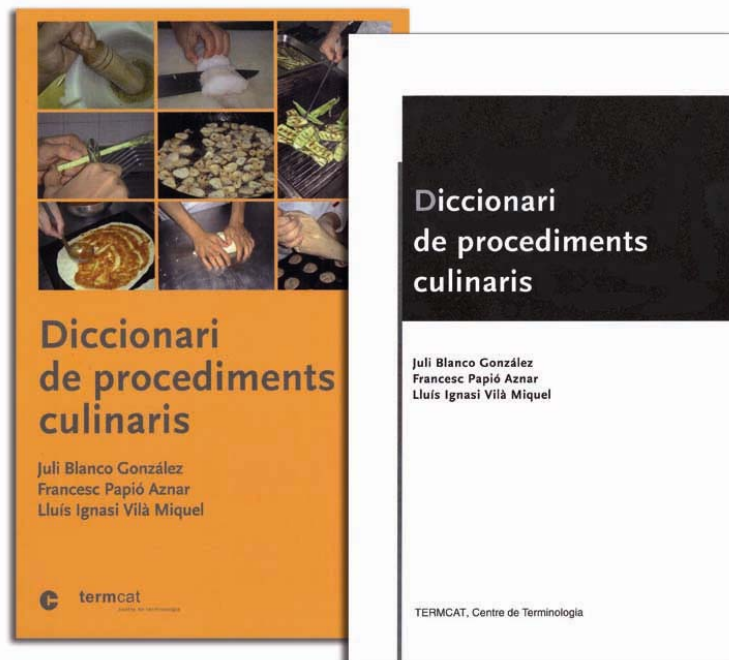
ISBN 84-7306-650-2; 84-8429-174-3

PUJOL RIEMBAU, Òscar. *Diccionari sànscrit-català.* Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2005. (Diccionaris de l'Enciclopèdia. Diccionaris Bilingües)
ISBN 84-412-1405-0

VIGO, Marta. *Guia dels mamífers terrestres de Catalunya.* Barcelona: Pòrtic, 2002. (Pòrtic Natura; 18)
ISBN 84-7306-680-4

Quan l'obra té dos o tres autors, s'han d'anotar les dades de cadascun separades per punt i coma i espai (;). Si un dels noms apareix més destacat tipogràficament que la resta es fa constar en primer lloc. Si no n'hi ha cap que més destacat, es fan constar en l'ordre en què apareixen a la font principal d'informació.

BLANCO GONZÁLEZ, Juli; PAPIÓ AZNAR, Francesc; VILÀ MIQUEL, Lluís Ignasi. *Diccionari de procediments culinàries.* Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2005.
ISBN 84-393-6736-8

PUEYO, Miquel; TURULL, Albert. *Diversitat i política lingüística en un món global.* Barcelona: Pòrtic: UOC, 2003. (Àgora. Biblioteca Oberta; 18)
ISBN 84-7306-865-3; 84-8318-296-3

RIERA-EURES, Manel; SANJAUME, Margarida. *Diccionari d'onomatopeies i mots de creació expressiva.* Barcelona: Edicions 62, 2002. (El Cangur. Diccionaris; 5)
ISBN 84-297-5168-8

Les normes estableixen que quan l'obra té més de tres autors, i figuren tots de manera destacada en el document, només és imprescindible anotar el que apareix en primer lloc, i la resta de noms es poden ometre i en el seu lloc es fa servir l'abreviatura *et al.* entre claudàtors [et al.].¹⁵

¹⁵ Altres fonts aconsellen de citar tots els autors d'una obra, sempre que sigui possible, per a evitar l'arbitrarietat i reproduir més fidelment la informació present a les fonts de consulta.

GARCIA PETIT, Lluís [et al.]. *Diccionari d'arqueologia*. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2002.

ISBN 84-393-5800-8

PARADA i SOLER, Montserrat [et al.]. *Etnobotànica de les terres gironines: Natura i cultura a la plana interior de l'Alt Empordà i a les Guilleries*. Girona: Diputació de Girona, 2002. (Francesc Eiximenis; 3)

ISBN 84-95187-32-9

VALLINA FERNÁNDEZ, Marisa [et al.]. *Glossari de treball social: De les paraules als conceptes*. [València]: Universitat de València. Servei de Política Lingüística: Facultat de Ciències Socials, [2005].

2.1.2 Editor literari o científic

L'editor literari o científic és la persona que prepara per a l'edició un document del qual no és l'autor. El treball de l'editor literari o científic pot limitar-se a la preparació del document per a l'editorial, o pot incloure la supervisió, la revisió i l'addició d'una introducció, de notes i d'altres materials. En alguns casos, pot comprendre la direcció tècnica de les persones encarregades de crear o compilar el contingut del document.

Els editors literaris o científics es poden considerar com a responsables principals d'una obra sempre que els seus noms estiguin clarament destacats a la font d'informació principal. En aquest cas, després dels cognoms i del nom cal afegir l'abreviatura (ed.). En algunes obres consta la menció de coordinador en comptes d'editor científic o literari; s'anota amb l'abreviatura (coord.).

COLÓN DOMÈNECH, Germà; GIMENO BETÍ, Lluís (ed.). *Els noms i els conceptes: Noves tendències en l'estudi del lèxic*. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I, 2006.

ISBN 84-8021-568-2

MONZÓ, Esther (ed.). *Les plomes de la justícia: Lletres de traductors, juristes i normalitzadors.* Barcelona: Pòrtic, 2006. (Biblioteca Universitària; 47)
ISBN 84-9309-010-5

VERNET, Jaume (coord.). *Dret lingüístic.* Valls: Cossetània, 2003. (Eina; 23)
ISBN 84-96035-41-7

1.1.1 Entitats

Les entitats són considerades responsables principals d'una publicació quan l'obra reflecteix el seu pensament o activitat col·lectiva (per exemple, obres conjuntes, informes de comitès, actes de congressos, obres que recullen procediments propis, etc.), o quan és de naturalesa administrativa (per exemple, memòries anuals, manuals, textos normatius, inventaris, catàlegs d'empreses, etc.).¹⁶

Els noms de les entitats, en general, es fan constar tal com apareixen a la font principal d'informació del document.

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Diccionari d'immunologia.* Barcelona: Masson: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2005.
ISBN 84-458-1527-X; 84-393-6721-X

¹⁶ Els diccionaris, glossaris i vocabularis no se solen considerar dins d'aquesta categoria, i per això, quan l'autoria d'una obra d'aquest tipus correspon a una entitat, a la Biblioteca de Catalunya es tracta com una obra anònima (vegeu 2.1.4). En aquest punt, tanmateix, el criteri aplicat pel TERMCAT per a les seves obres ha estat diferent des del moment que es va crear, considerant que les obres que elabora formen part d'un únic fons terminològic, i per això sempre s'hi fa constar com a autor.

ASSOCIACIÓ UNESCO PER AL DIÀLEG INTERRELIGIÓS. *Vocabulari de les religions per a mitjans de comunicació.* Barcelona: Centre Unesco de Catalunya: Angle, 2004.
ISBN 84-96103-58-7

FUNDACIÓ DE L'ENGINYERIA AGRÍCOLA CATALANA; COL·LEGI OFICIAL D'ENGINYERS TÈCNICS AGRÍCOLES I PERITS AGRÍCOLES DE CATALUNYA. *Terres i productes nutrients: Composts: Qualitat i aplicació en espais verds. NTJ 05C.* Barcelona: Fundació de l'Enginyeria Agrícola Catalana, 2006. (Normes Tecnològiques de Jardineria i Paisatgisme)
ISBN 84-96564-03-7

LINMITER. *Lèxic de medi ambient = Lessicu di mezu ambiente = Lèssic dal ambient = Léxico do medio = Lessich dl ambient = Lexic de l'environament = Léssicu de s'ambiente.* Paris: Union latine; Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, DL 2002.

Com en el cas de l'autor personal, si hi ha dues o tres entitats que són responsables principals d'una obra se'n separen els noms per punt i coma i espai (;). Si hi ha més de tres entitats responsables de l'obra es pot indicar la primera que aparegui a la font principal d'informació o la més destacada tipogràficament, seguida de l'abreviatura [et al.] per a indicar l'absència d'altres noms.

Les entitats subordinades a altres entitats s'entren pel seu nom si tenen funcions específiques per si mateixes i la significació del seu nom és independent de l'entitat de rang superior. Si no és així, és a dir, si el nom d'una entitat indica una subordinació a entitats superiors, es fa constar darrere de la designació de l'entitat superior, i no s'inclouen les unitats intermèdies si no és que resulten imprescindibles per a la identificació de l'organització responsable. La separació del nom de l'entitat principal del nom de l'entitat subordinada es fa mitjançant un punt i un espai.

CONSORCI PER A LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA. OFICINA DE CATALÀ DE BLANES. *Vocabulari de la fruita i la verdura* [material gràfic]. Blanes: Consorci per a la Normalització Lingüística. Oficina de Català de Blanes, [2006]. 1 tríptic.

INSTITUT CATALÀ DE LA SALUT. *Informació de salut* [en línia]. Barcelona: Institut Català de la Salut, 2008.
<<http://www.gencat.net/ics/usuarios/campanyes.htm>> [Consulta: 15 octubre 2008]

UNIVERSITAT DE BARCELONA. FACULTAT DE QUÍMICA. COMISSIÓ DE DINAMITZACIÓ LINGÜÍSTICA. *Vocabulari de química: Català, castellà, anglès.* 3a ed. rev. Barcelona: Universitat de Barcelona. Serveis Lingüístics, 2006. (Vocabularis Bàsics per a l'Alumnat)
ISBN 84-95817-15-2

En el cas de les entitats de govern, cal indicar en primer lloc el nom geogràfic on el govern exerceix jurisdicció (país, regió, ciutat, etc.) en la llengua en què es fa la citació (en cas de dubte, però, cal emprar la forma original). Una entitat subordinada entrada sota l'entitat de rang superior, no ha d'incloure les unitats intermèdies si no són necessàries per a la seva identificació.

ANDORRA. SERVEI DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA; TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Diccionari de la neu.* Barcelona: Enciclopèdia Catalana: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2001. (Diccionaris de l'Enciclopèdia. Diccionaris Terminològics)
ISBN 84-412-0880-8; 84-393-5538-6

CATALUNYA. DEPARTAMENT DE CULTURA; ILLES BALEARS. **CONSELLERIA D'EDUCACIÓ I CULTURA.** *El català, llengua d'Europa.* [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, DL 2001.

VALÈNCIA. DIPUTACIÓ. PROMOCIÓ LINGÜÍSTICA DEL VALENCIÀ. *El pa i el dolç.* [València]: Diputació de València. Àrea de Cultura. Promoció Lingüística del Valencià, [2001].

Quan el nom d'una entitat es pot confondre amb el nom d'una altra entitat, es pot afegir un qualificador entre parèntesis i en minúscula —o amb majúscula inicial si és un nom propi—, com pot ser el nom de la ciutat on té la seu, el de la seva jurisdicció, el de la institució amb la qual està relacionada, etc.

BIBLIOTECA NACIONAL (Argentina). *El futuro bibliotecario.* Buenos Aires: Biblioteca Nacional, 2004.
ISBN 987-9350-13-8

BIBLIOTECA NACIONAL (Espanya). *El arte del grabado flamenco y holandés.* Madrid: Electa: Biblioteca Nacional, cop. 2001.
ISBN 84-8156-312-9; 84-88699-48-4

2.1.3 Autoria desconeguda, anònima o col·lectiva

Quan a la font principal d'informació d'una publicació no s'hi fa constar de manera explícita un autor, aquesta publicació se cita directament pel títol. No s'utilitza el terme *anònim* per a substituir el nom d'un autor desconegut.

Dorland diccionario enciclopédico ilustrado de medicina. 30a ed. Madrid [etc.]: Elsevier, 2005.
ISBN 84-8174-790-4

Vocabulari d'història de l'art: Català, castellà, francès, anglès. Castelló de la Plana: Institut Joan Lluís Vives; Palma: Servei Lingüístic de la Universitat de les Illes Balears, 2006. (Vocabularis Universitaris)
ISBN 84-932915-0-1

En la majoria de les obres editades actualment, l'absència del nom de l'autor sol respondre al caràcter col·lectiu de l'obra. Tanmateix, i especialment en obres històriques, l'absència del nom de l'autor pot obeir a diverses raons. Si altres fonts d'informació fiables permeten establir amb seguretat el nom de l'autor d'una obra, la referència bibliogràfica s'encapçala amb el cognom corresponent.

2.2 Títol

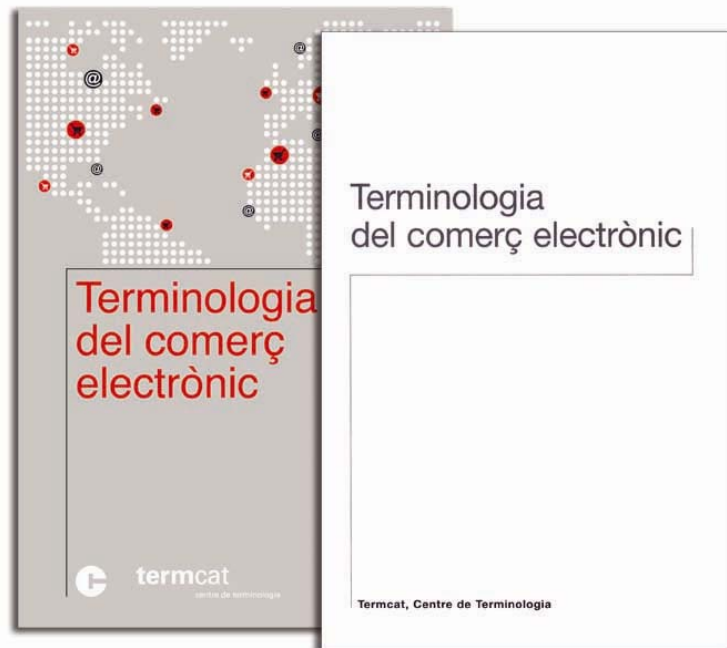
El títol és la designació distintiva d'una obra. Les convencions gràfiques per a fer constar el títol són diferents segons el tipus de material de què es tracti.

En el cas dels llibres i de les obres que es consideren úniques (no periòdiques), s'ha de transcriure tal com apareix a la portada o al substitut de la portada, en cursiva (en el cas que no es pugui representar la cursiva, s'ha d'indicar amb subratllat), respectant-ne la llengua, la redacció, l'ordre i l'ortografia, però no necessàriament la puntuació ni l'ús de les majúscules.

En el cas del català, el TERMCAT segueix les pautes sobre majúscules i minúscules recomanades per la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya.¹⁷ Així, en els títols de monografies, articles de revista i parts de monografia només s'escriu en majúscula la lletra inicial del títol (i les altres que correspon de fer-ho d'acord amb les regles generals d'ús de majúscules i minúscules, com ara en els noms propis de lloc o de persona).

¹⁷ CATALUNYA. SECRETARIA DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA. *Majúscules i minúscules*. 3a ed. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència, 2004. (Criteris Lingüístics; 1). També disponible en línia a: <<http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/Altres/Arxius/majus.pdf>> [Consulta: 13 gener 2009].

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Terminologia del comerç electrònic*. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2006. (Terminologies; 6)
ISBN 84-393-7235-3

BOLÒS, Oriol de; VIGO, Josep. *Flora dels Països Catalans*. Barcelona: Barcino, 1984-2001. 4 v.
ISBN 84-7226-591-9

MONTOYA, Brauli. *La normalització i l'estandardització*. Alzira: Bromera, 2006. (Essencial; 7)
ISBN 84-9824-044-1

RIBES, Jordi; SERRA, Antoni; GOULA, Marta. *Catàleg dels heteròpters de Catalunya (insecta, hemiptera, heteroptera)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Institució Catalana d'Història Natural, 2004.
ISBN 84-7283-725-4

En el cas de les publicacions periòdiques, el títol s'escriu també en cursiva, i amb majúscula a la inicial absoluta i a les inicials dels substantius i adjectius que el componen.¹⁸

Coneixement i Societat. Generalitat de Catalunya. Secretaria d'Universitats i Recerca. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Secretaria d'Universitats i Recerca, 2003- .

La Terra. Unió de Pagesos. Barcelona: La Terra, 1975- .

Servei d'Informació Col·legial. Col·legi Oficial de Metges de Barcelona. Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona, 1988- .

¹⁸ A la Biblioteca de Catalunya no s'aplica aquest criteri, i el títol de les publicacions periòdiques només porta majúscula a la inicial absoluta i en els noms propis que pugui contenir.

Pel que fa als articles, o a les parts d'una obra més gran, el títol se cita en rodona i tancat entre cometes, respectant també la llengua i la grafia de l'original.

COLOMER ARTIGAS, Rosa; FARGAS VALERO, F. Xavier; MONTES PÉREZ, Dolors. "Noves perspectives sobre els manlleus". *Estudis Romànics* (2006), núm. 28, p. 151-177.

PRAT SABATER, Marta. "Criteris lingüístics per a la justificació de les transmissions lèxiques del català". A: *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Banyoles (16 i 17 de juny de 2006)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans; Banyoles: Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles: Ajuntament de Banyoles: Consell Comarcal del Pla de l'Estany, 2008, p. 13-26. ISBN 978-84-7283-973-1

Si el títol d'una obra inclou un altre títol, la primera lletra d'aquest darrer títol s'escriu en majúscules. Tot i que la norma no ho preveu, l'ús habitual al TERMCAT és anotar tot aquest darrer títol entre cometes simples (' '). També se solen utilitzar les cometes simples quan en un títol hi apareixen paraules entre cometes.

JULIÀ i BERRUEZO, M. Antònia; MESTRE i PLAYÀ, Mariona; VIÑAS i GOMIS, Odette. "El 'Diccionari d'immunologia': Un exemple de la col·laboració entre especialistes i terminòlegs". *Llengua i Ús* (2004), núm. 31, p. 22-30.

MILLÀ, Ramon. *La realitat 'en directe': Realització d'informatius diaris a televisió*. Barcelona: Pòrtic, 2000. (Eines de Periodista; 6) ISBN 84-7306-642-1

En el cas d'obres en la font principal d'informació de les quals no hi consta cap títol i tampoc es pot determinar amb la consulta de fonts externes, s'anota un títol descriptiu en cursiva i entre claudàtors.

[*Hortalisses, carn i embotit, peix i marisc, productes lactis, cereals i llegums, companatge, fruites, fruites seques, diversos, begudes*] [material gràfic]. [Alaquàs]: Ajuntament d'Alaquàs. Servei de Promoció del Valencià [etc.], [2002]. 1 tríptic.

El subtítol és la informació complementària i subordinada del títol, que el qualifica o el fa més explícit. Si es considera necessari d'incloure el subtítol per a poder identificar millor el document, es fa constar després del títol i precedit per dos punts i un espai (:).

VILA i MORENO, F. Xavier (dir.); NOGUÉ PICH, Marina; VILA i MORENO, Ignasi. *Estudis d'implantació terminològica: Una aproximació en l'àmbit dels esports*. Vic: Eumo Editorial; Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2007. (En Primer Terme; 3. Papers)
ISBN 978-84-9766-224-6; 978-84-393-7549-4

Taula parada: Vocabulari català-castellà dels plats més usuals. [Palma de Mallorca]: Consell de Mallorca. Direcció Insular de Política Lingüística, 2005.

VIDAL, Pau. *En perill d'extinció: 100 paraules per salvar*. Barcelona: Empúries, 2005. (Biblioteca Universal; 198)
ISBN 84-9787-086-7

El títol paral·lel és el títol en una altra llengua o escriptura. Si en un document trobem més d'un títol i en més d'una llengua, es fa constar el títol que apareix més destacat. Si no n'hi ha cap que es destaquï es fa constar el que apareix en primer lloc. Si es creu convenient, es poden posar la resta de títols paral·lels precedits del signe igual entre espais (=).

TORRES FABRÉS, Montserrat; ALKUWAIFI, Ahmad. *Hola, Nur! = Ahlan, Nur!*. [Barcelona]: Associació Sociocultural Punt d'Intercanvi, 2004. (Educar en la Diversitat)
ISBN 84-609-3433-0

2.3 Designació general del tipus de material

La designació general del tipus de material és una informació que les normes consideren opcional; es fa constar en els casos de referències que no corresponen ni a llibres ni a altres publicacions impreses, per a indicar la classe general de material a la qual pertany el document. S'indica a continuació del títol, entre claudàtors i amb rodona.

Alguns exemples de les classes generals de materials són: enregistrament de vídeo, enregistrament sonor, manuscrit, material gràfic, microforma o recurs electrònic.

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Terminologia de fires i congressos* [recurs electrònic]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, [2004]. 1 CD-ROM.

El castell: Terminologia bàsica [material gràfic]. [S.l.]: Consorci per a la Normalització Lingüística, [2003]. 1 cartell.

Laboratori de física II: 2n curs de Ciències Químiques [enregistrament sonor]. [Alacant]: Universitat d'Alacant. Departament de Física Aplicada, 1991. 1 casset.

2.4 Edició

L'edició es refereix al conjunt de les còpies d'un document produïdes a partir d'una còpia mestra i publicades per un determinat editor o per un grup editorial. Així, la menció de l'edició ens indica que la publicació pertany a una edició o impressió determinada.

Les dades referents a l'edició d'una publicació s'extreuen de la portada o, especialment, de la pàgina de crèdits, i s'anoten tal com es troben en el document, en la llengua de la publicació, però de forma abreujada, amb números aràbics ordinals. S'escriuen en rodona i minúscula, després del punt que clou el títol i d'un espai. El número d'edició només s'ha d'esmentar a partir de la segona, excepte si la menció a la primera edició va qualificada, és a dir, presenta algun adjectiu explicatiu.¹⁹

¹⁹ També es pot fer constar, si es considera necessari, la reedició o la reimpressió, tot i que aquest esment se sol reservar als casos en què la font d'informació ho explicita i en què les modificacions introduïdes en el text ho justifiquen.

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Societat de la informació. Noves tecnologies i Internet: Diccionari terminològic*. 2a ed. rev. i ampl. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2003. ISBN 84-393-6127-0

FRESHWATER, Dawn; MASLIN-PROTHERO, Sian E. (ed.). *Blackwell's nursing dictionary*. 2nd ed. Oxford: Blackwell, 2005. ISBN 1-4051-0534-8

FUNDACIÓN DEL ESPAÑOL URGENTE. *Manual de español urgente*. 16a ed. corr. y aum. Madrid: Cátedra, 2005. ISBN 84-376-2274-3

MATEU i BELTRAN, Cèsar. *Diccionari ciclista*. 3a ed. rev. i ampl. Almassora: Ajuntament d'Almassora. Servei de Dinamització Lingüística: Diputació de València. Unitat de Normalització Lingüística, 2006. ISBN 84-934005-8-0

O'FLANANGAN, Rory; IRLE, Ruth. *Wörterbuch personal-und bildungswesen: Deutsch-Englisch*. 4. Aufl. Erlangen: Publicis, 2006. ISBN 3-89578-271-8

SMITH, A.D. (ed.). *Oxford dictionary of biochemistry and molecular biology*. 1st ed., 3rd repr. Oxford [etc.]: Oxford University Press, 2004. ISBN 0-19-850673-2

VAN LANG, Agathe; GONDOUIN, Geneviève; INSERGUET-BRISSET, Véronique. *Dictionnaire de droit administratif*. 4e éd. Paris: Armand Colin, 2005. ISBN 2-247062-96-2

Les correspondències entre les diferents llengües de les abreviatures més freqüents de l'edició són les següents:

	<i>Català</i>	<i>Castellà</i>	<i>Francès</i>	<i>Anglès</i>	<i>Alemanys</i>
edició	ed.	ed.	éd.	ed.	Aufl.
augmentada	augm.	aum.	augm.	augm.	erg.
corregida	corr.	corr.	corr.	corr.	verb.
reimpresió	reimpr.	reimpr.	réimpr.	repr.	Abdr.
revisada	rev.	rev.	rev.	rev.	erw.

2.5 Publicació

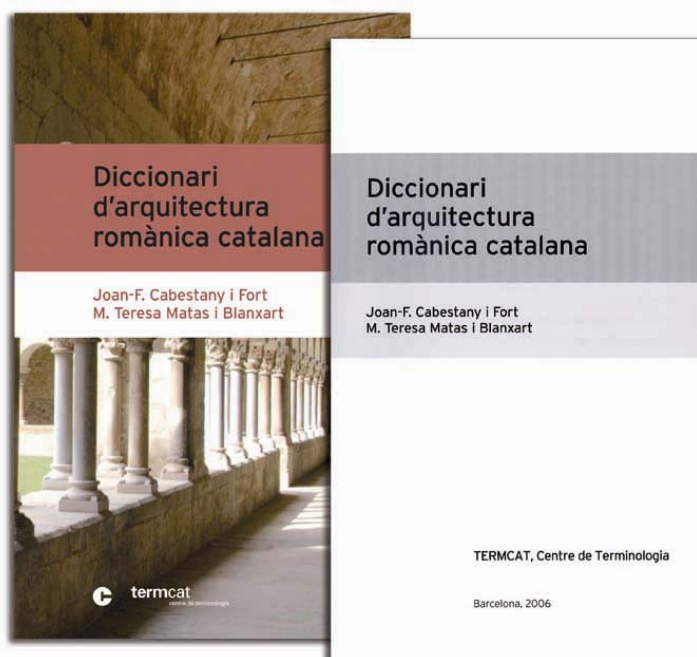
Les dades de publicació d'un document fan referència, per aquest ordre, al lloc on s'ha publicat, al nom de l'editor o editorial i a la data de publicació.

Les fonts principals d'informació d'on s'extreuen les dades relatives a la publicació d'una obra són la portada, o substitut de la portada, la pàgina de crèdits, altres parts preliminars i el colofó.

2.5.1 Lloc de publicació

El lloc de publicació fa referència a l'indret on està establert l'editor o la seu editorial d'una publicació i es fa constar en minúscules (excepte la inicial o inicials, lògicament), en la llengua i la grafia amb què apareix en el document. S'escriu després del punt i l'espai que segueixen el títol o la menció de l'edició.

CABESTANY i FORT, Joan-F.; MATAS i BLANXART, M. Teresa. *Diccionari d'arquitectura romànica catalana*. **Barcelona**: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2006.
ISBN 84-393-7100-4

ASSOCIATION DES DISTRIBUTEURS EXCLUSIFS DE LIVRES EN LANGUE FRANÇAISE; OFFICE QUÉBÉCOIS DE LA

LANGUE FRANÇAISE. *Vocabulaire de la diffusion et de la distribution du livre*. Mont-Royal: Association des distributeurs exclusifs de livres en langue française, cop. 2005.
ISBN 2-9808917-0-3

MASSANA i MOLA, Josep M. *Diccionari de lleidatanismes*. Lleida: Pagès, 2004.
ISBN 84-9779-163-0

SINGLETON, David. *Language and the lexicon: an introduction*. London: Arnold, cop. 2000.
ISBN 0-340-73174-5

El lloc de publicació que s'indica habitualment és la ciutat, però quan es consideri necessari per a diferenciar un lloc d'un altre amb el mateix nom, o bé per a identificar un lloc poc conegut, es pot afegir un altre nom més conegut de la ciutat o bé la indicació de província, regió, estat, país, etc., en la llengua de citació, de forma abreujada sempre que sigui apropiat i possible, i entre parèntesis.

Paleobotany and palynology in Venezuela: An annotated bibliography. Barcelona (Veneçuela): L.B. Mata-García, 2004.
ISBN 980-12-0677-2

SCHAUB, Horst; ZENKE, Karl G. *Diccionario Akal de pedagogía*. Tres Cantos (Madrid): Akal, cop. 2001. (Akal Diccionarios; 30)
ISBN 84-460-1144-1

Quan hi ha més d'un lloc de publicació, se cita el que es menciona de manera més destacada, i si no n'hi ha cap més destacat, el que es menciona primer. Es pot utilitzar l'abreviatura [etc.] després del primer lloc de publicació per a indicar que s'han omès la resta. Si es considera adequat, però, es poden donar els altres llocs de publicació en l'ordre en què apareixen a la font i separats per punt i coma i un espai (;).

LÓPEZ GONZÁLEZ, Ginés A. *Los árboles y arbustos de la Península Ibérica e Islas Baleares (especies silvestres y las principales cultivadas)*. Madrid; Barcelona; México: Mundi-Prensa, 2001.

ISBN 84-7114-953-2

SPIVAK, Michael. *Calculus: Càlcul infinitesimal*. Barcelona [etc.]: Reverté, DL 1995.
ISBN 84-291-5137-0

Quan el lloc és incert es pot fer constar, en la llengua de citació, seguit d'un signe d'interrogació i entre claudàtors. Si no hi ha cap dada que permeti donar un lloc de publicació, s'indicarà amb l'abreviatura [s.l.] (sine loco).²⁰

RIERA, Miquel; SARGATAL, Jordi; VIZA, Marga. *Amfibis i rèptils dels Països Catalans [material gràfic]*. [S.l.]: Caixa Catalunya. Obra Social. Fundació Territori i Paisatge: Revista Presència, [2005]. 1 cartell.

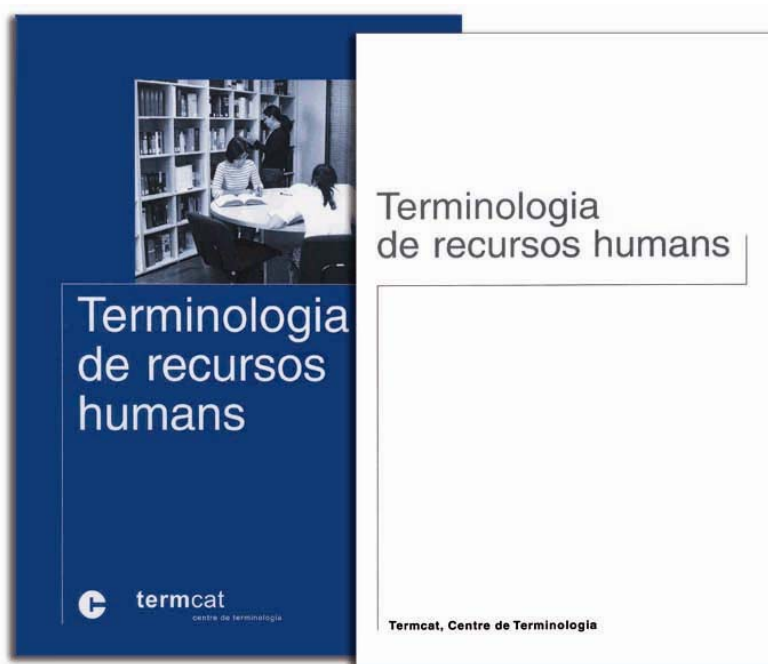
ROCA, Josep M.; FARRERO, Josep Lluís (coord.). *Turisme rural a les terres de Lleida*. [Lleida?]: Federació Terres de Lleida de Residències Casa de Pagès, DL 2001.

²⁰ Sovint amb la s inicial amb majúscula, perquè segueix un punt.

2.5.2 Editor o editorial

L'editor o editorial és la persona o el col·lectiu responsable de la producció i la difusió d'un document. El nom de l'editor, que se sol trobar a la part inferior de la portada o a la pàgina de crèdits, s'ha d'escriure en la llengua del document, respectant per tant les convencions de cada llengua pel que fa a majúscules i minúscules,²¹ i ometent les mencions genèriques del tipus *editorial* o *edicions*, llevat que formin part indissociable del nom. També s'han d'ometre expressions com *cia.*, *inc.*, *SA*, etc. El nom de l'editor se cita després del lloc de publicació, i va precedit per dos punts i espai (:).

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Terminologia de recursos humans*. Barcelona: **TERMCAT, Centre de Terminologia**, 2004. (Terminologies; 3)
ISBN 84-393-6416-4

CANYELLES, Caterina; CUNILL, Margalida. *SMS en català: Pautes fàcils i ràpides per escriure missatges de mòbil. Passa-ho!*. Barcelona: **Edicions 62**, 2005.
ISBN 84-297-5561-6

MALLORY, Susan Bayliss. *An illustrated dictionary of dermatologic syndromes*. 2nd ed. London; New York: **Taylor & Francis**, 2006.
ISBN 1-84214-246-1

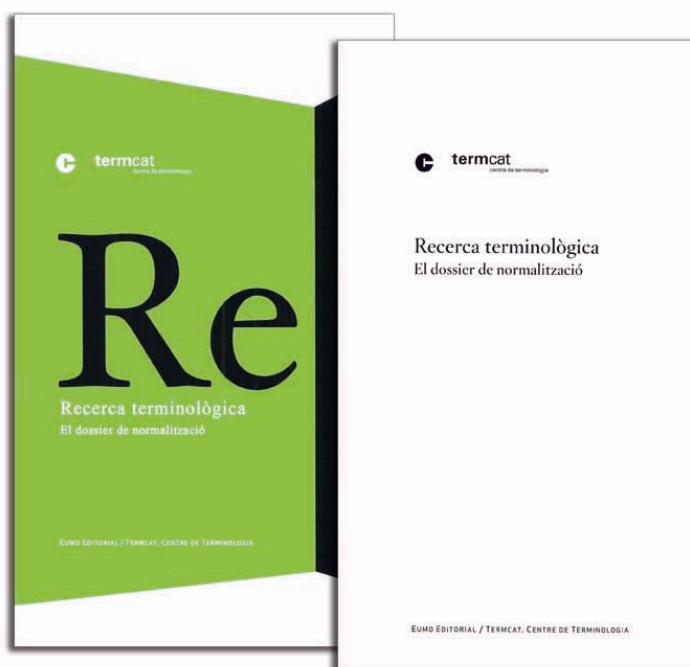
PAUL, Serge. *Vocabulaire actuel de l'éducation en 200 termes*. Paris: **La Maison du Dictionnaire**, cop. 2001.
ISBN 2-85608-170-3

Quan hi ha més d'un editor, es fa constar el que apareix més destacat tipogràficament; si no n'hi ha cap que es destaquí més que els altres, es fa constar el que apareix primer, i es pot utilitzar l'abreviatura [etc.] després del primer nom d'editor per a indicar que s'han omès la resta.

²¹ En cas de dubte, és prudent fer servir la mateixa grafia que es troba a la font d'informació.

Si es creu convenient, es poden donar els noms dels altres editors, cadascun precedit pel seu lloc de publicació corresponent. Després de cada de lloc de publicació s'anoten dos punts i un espai (:) i el nom de l'editorial; si hi ha més d'una editorial amb el mateix lloc d'edició, cada nom se separa amb dos punts i espai (:). Si les diverses editorials estan situades en diferents llocs, cada nom de lloc va precedit per punt i coma i espai (;).

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Recerca terminològica: El dossier de normalització*. Vic: Eumo Editorial; Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2006. (En Primer Terme; 2. Criteris i Mètodes)
ISBN 84-9766-180-X; 84-393-7149-7

Léxico de urbanismo, construcción e arquitectura: Castelán-galego. [Vigo]: Colegio Oficial de Arquitectos de Galicia [etc.], DL 2000.

PICÓ, Neus; RAMON, M. Magdalena. *Llibre d'estil per als mitjans de comunicació orals i escrits*. Palma: Consell de Mallorca: Universitat de les Illes Balears, 2005.

VALLÈS, Joan [et al.]. *Vocabulari de botànica: Català, castellà, francès, anglès*. Castelló de la Plana: Institut Joan Lluís Vives; Barcelona: Serveis Lingüístics de la Universitat de Barcelona, 2004. (Vocabularis Universitaris)
ISBN 84-95817-09-8

Quan a la publicació no consta cap editor i no es pot saber amb la consulta de fonts externes, s'utilitza l'abreviatura [s.n.] (*sine nomine*).

COMAS, Antoni. *Antoni Comas (1931-1981): Ara que fa vint-i-cinc anys*. Mataró: [s.n.], 2006.

2.5.3 Data de publicació

La data de publicació és la indicació de la data en què ha aparegut una publicació. En el cas de les monografies, generalment només s'indica amb l'any en què l'obra ha estat publicada. Es fa constar tal com apareix a l'obra, en xifres aràbigues, precedida de coma i espai (,) i seguida de punt.

Quan es té la certesa que la data que consta a la publicació és incorrecta, també s'anota tal com apareix i s'afegeix entre claudàtors la data corregida precedida de l'abreviatura [i.e.] (*id est*).

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Diccionari de veterinària i ramaderia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2002. (Diccionaris de l'Enciclopèdia. Diccionaris Terminològics)
ISBN 84-412-0903-0; 84-393-5857-1

JOU, David. *El laberint del temps, la simfonia de la matèria: Assaig, I*. Barcelona: Viena, 2006. (Carta Blanca; 4)
ISBN 84-8330-399-X

LAMPO, Hubert Leon. *De ring van Möbius*. Brussel; Den Haag: Manteau, 1966 [i.e. 1967].

Les publicacions en més d'una part es poden publicar al llarg de diversos anys. En aquests casos s'anoten l'any de publicació del primer volum i l'any de publicació del darrer, separats per un guionet (-). Si l'obra encara no ha estat publicada completa, s'indica el primer any seguit d'un guionet i un espai (-).

COROMINES i VIGNEAUX, Joan. *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Barcelona: Curial: La Caixa, 1983-2001. 10 v.
ISBN 84-7256-173-9

HOYO, Josep del; ELLIOTT, Andrew; CHRISTIE, David (ed.). *Handbook of the birds of the world*. Barcelona: Lynx, 1992- .

Quan a la font d'informació no consta cap data de publicació, s'ha d'indicar o bé la data del copyright, o bé la del dipòsit legal o bé la d'impressió, indicades com a tals i per aquest ordre de preferència: copyright, dipòsit legal, impressió.

Les llengües a Catalunya. [Barcelona]: Universitat de Barcelona: Octaedro, DL 2005. ISBN 84-8063-733-1

SANMARTÍN SÁEZ, Julia. *Diccionario de argot*. Madrid: Espasa Calpe, cop. 2006. (Espasa Léxicos) ISBN 84-670-2138-1

TORRES NAVARRO, Bartolomé de. *Obra completa*. Madrid: Turner, imprès 1994. ISBN 84-7506-402-7

Quan no és possible assignar cap de les dates esmentades, es fa constar una data aproximada entre claudàtors. Si es pot oferir una data aproximada, s'utilitza l'abreviatura *ca.* 'circa, pels volts de' seguida d'espai (*ca.*); si hi ha dubtes sobre una data, s'hi afegeix un interrogant al final; i si es coneix amb certesa la dècada, s'indiquen les tres primeres xifres de la data, seguides d'un guionet i un interrogant, tal com s'observa en aquests exemples:

data aproximada
DAVALILLO, M. *Tractat de teoria de la música*. Barcelona: Musicografia Wagner, [ca. 1911].

data probable
OFFICE QUÉBÉCOIS DE LA LANGUE FRANÇAISE. *Déclaration de services aux citoyens*. Québec: Gouvernement du Québec. Office québécois de la langue française, [2002?].

dècada certa
Repertori d'oficis artesans. [Palma de Mallorca]: Govern Balear. Conselleria de Comerç i Indústria, [199-?].

En les publicacions oficials i els articles de diari, cal escriure la data completa de publicació.²²

CATALUNYA. "Resolució PRE/3058/2006, de 19 de setembre, per la qual es publiquen termes normalitzats pel Consell Supervisor del TERMCAT". *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*. Vol. 30 (27 desembre 2006), núm. 4727, p. 40262-40268.

RIERA, Ignasi. "La lletra petita". *Avui* (08 octubre 2008), p. 25.

2.6 Descripció física

Aquest apartat de la descripció bibliogràfica és opcional, i està destinat a descriure les característiques físiques del document. La indicació de la descripció física o de les pàgines se situa després de l'any de publicació.

En el cas de monografies impreses, la descripció física es refereix al nombre de pàgines o de volums que té la publicació. Quan es vol fer constar el nombre total de pàgines que té una publicació, cal posar el nombre de pàgines en xifres aràbigues, seguit de l'abreviatura *p*. En llibres o monografies que consten de més d'un volum s'anota, en lloc del nombre de pàgines, el nombre de volums en xifres aràbigues seguides de l'abreviatura *v*. directament al darrere de la data de publicació.

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Diccionari de psiquiatria*. Barcelona: Elsevier-Doyma: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2007. 213 p.
ISBN 978-84-458-1774-2; 978-84-393-7373-5

FARRENY SISTAC, Maria Dolors. *La llengua dels processos de crims a la Lleida del segle XVI*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2004. 615 p. (Biblioteca Filològica; 49)
ISBN 84-7283-729-7

SÁNCHEZ-MONGE y PARELLADA, Enrique. *Diccionario de plantas de interés agrícola*. Madrid: Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación. Centro de Publicaciones, DL 2001. 2 v.
ISBN 84-491-0514-5

En el cas de documents que no són impresos, a la zona de la descripció física es dona el nombre d'unitats físiques i el nom específic del material. Alguns exemples de les designacions específiques de material són: enregistraments de vídeo (videocasset, videodisc), enregistraments sonors (casset, disc compacte, MP3), recursos electrònics (CD-ROM, disquet, DVD, fitxer XML), materials gràfics (cartell, tríptic²³), microformes (microfilm, microfitxa).

²² Pel que fa al format de la data, vegeu la nota 26.

²³ Tot i que en certes fonts *tríptic* no és considerat com a designació específica de material gràfic, el TERMCAT l'inclou per la rellevància que té aquest tipus de material a les bibliografies terminològiques.

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *L'electricitat a casa* [material gràfic]. [Barcelona]: TERMCAT, Centre de Terminologia, DL 2007. 1 cartell.

Jornada 'Llengua i terminologia a la construcció' [enregistrament de vídeo]. [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Departament de Política Territorial i Obres Públiques, 1992. 1 videocasset.

Lèxic de futbol [material gràfic]. [Mollerussa]: Consorci per a la Normalització Lingüística. CNL de Lleida. SCC del Pla d'Urgell, [2008]. 1 tríptic.

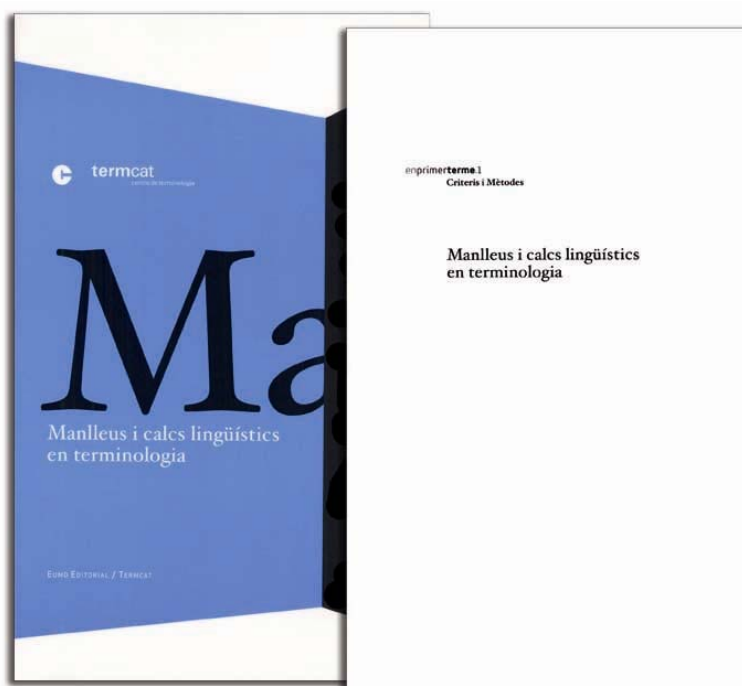
2.7 Col·lecció

La col·lecció fa referència al conjunt de publicacions separades relacionades les unes amb les altres pel fet que cadascuna porta, a més del seu títol propi, un títol col·lectiu que s'aplica al grup com un tot.

La informació sobre la col·lecció es pot extreure de qualsevol part de la publicació. En algunes monografies es troba a la portada de la col·lecció, que és una portada addicional que porta el títol de la col·lecció i altra informació, com la menció de responsabilitat de la col·lecció, la designació numèrica, etc.

Quan un document es publica en una col·lecció s'ha de citar el títol propi de la col·lecció entre parèntesis, en majúscula la inicial absoluta del títol i les inicials dels substantius i adjectius que el componen (tenint en compte les pautes sobre majúscules i minúscules esmentades anteriorment, vegeu nota 17). En el cas de col·leccions numerades, s'afegeix el número del document dins la col·lecció, en xifres aràbigues i precedit de punt i coma (;). Les mencions del tipus *col·lecció* o *subcol·lecció* es poden suprimir llevat que formin part indissociable del nom de la col·lecció.

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Manlleus i calcs lingüístics en terminologia*. Vic: Eumo Editorial; Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2005. (En **Primer Terme; 1. Criteris i Mètodes**)
ISBN 84-9766-134-6; 84-393-6898-4

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Terminologia de la sida*. Barcelona: Masson: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2005. (Terminologies; 5)
ISBN 84-458-1608-X; 84-393-6913-1

El català de l'Alguer: Un model d'àmbit restringit. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2003. (Biblioteca Filològica; 48)
ISBN 84-7283-716-5

FRANQUESA, Ester; SABATÉ, Joan (coord.). *Màrqueting lingüístic i consum*. Barcelona: Trípodos, 2006. (Papers d'Estudi; 18)
ISBN 84-933351-9-3

GRAELLS i COSTA, Jordi. *Innovar x Internet: Manual per a innovar serveis per Internet*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Escola d'Administració Pública de Catalunya, 2005. (Manuals i Formularis; 13)
ISBN 84-393-6774-0

Quan el títol propi de la col·lecció porta un subtítol, es fa constar només si és necessari per a poder identificar la col·lecció.

GESTI PERICH, Josep; VILAR i SAIS, Lluís; WATT, Susan. *Plantes vasculares del quadrat UTM 31T EG07: Castelló d'Empúries*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Secció de Ciències Biològiques, 2005. (Orca: Catàlegs Florístics Locals; 16)
ISBN 84-7283-825-0

Una subcol·lecció és una secció d'una col·lecció que té un títol propi. El títol de la subcol·lecció s'anota després del títol de la col·lecció de la qual depèn precedit per punt i espai (.). Si aquesta subcol·lecció té numeració pròpia l'anotarem precedida de punt i coma i espai (;).

FERRANDO FRANCÉS, Antoni; NICOLÁS AMORÓS, Miquel. *Història de la llengua catalana*. Barcelona: Pòrtic: UOC, 2005. (Àgora. Biblioteca Oberta; 20)
ISBN 84-7306-862-9; 84-9788-149-4

FRANQUESA i LLUELLES, Manuel. *Diccionari de sinònims Franquesa*. 2a ed., 4a impr. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2004. (Diccionaris de l'Enciclopèdia. Diccionaris Complementaris; 5) ISBN 84-412-0002-5

Quan una publicació forma part de més d'una col·lecció, s'anoten totes les mencions de col·lecció, cadascuna tancada en el seu propi parèntesi.

GINER, Salvador; LAMO DE ESPINOSA, Emilio; TORRES, Cristóbal (ed.). *Diccionario de sociología*. Madrid: Alianza, cop. 1998. (Alianza Diccionarios) (El Libro Universitario. Referencia; 4) ISBN 84-206-8580-1

2.8 Número internacional normalitzat

El número internacional normalitzat per a llibres (*International Standard Book Number*, ISBN) identifica una edició d'una obra publicada per un editor específic i és únic per a aquesta edició. Les publicacions en sèrie també tenen un número internacional normalitzat que s'assigna al títol clau de la publicació (*International Standard Serial Number*, ISSN). Es poden trobar altres números internacionals normalitzats segons els diferents tipus de materials, per exemple l'ISMN (*International Standard Music Number*), l'ISAN (*International Standard Audiovisual Number*), etc.

El número internacional normalitzat en les publicacions que en tinguin s'ha d'anotar en una nova línia al final de la citació, precedit de les sigles corresponents, amb els blocs de dígit que els componen separats per guionets. Si una publicació té més d'un número normalitzat s'anoten separats per punt i coma i espai (;).

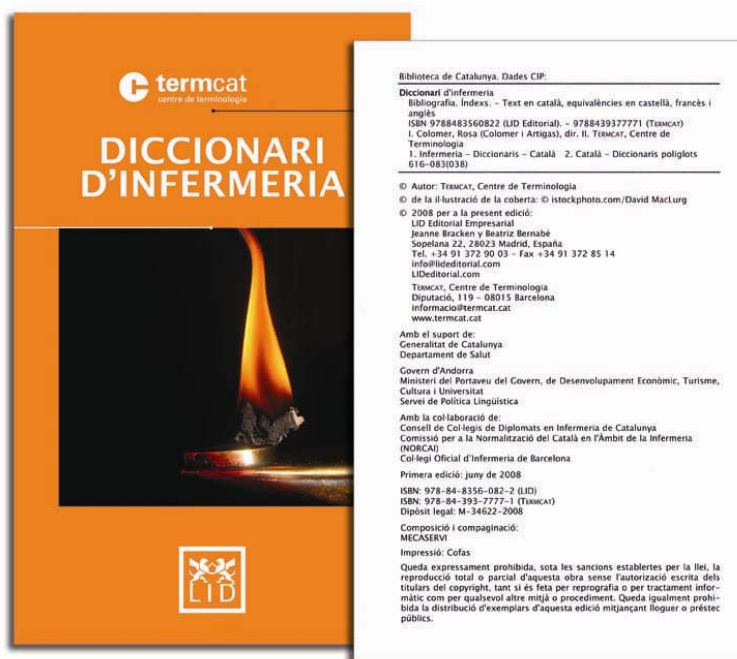
L'ISBN consta de 13 dígit agrupats en 5 blocs:

- 1r. el codi 978 identifica que el producte és un llibre;
 - 2n. un bloc de dos dígit identifica un país, una àrea geogràfica o una àrea lingüística;
 - 3r. un bloc de tres dígit correspon al prefix editorial;
 - 4t. un bloc de quatre dígit identifica el títol d'una edició concreta d'una obra i d'una editorial específica;
 - 5è. un bloc compost d'un únic dígit és el dígit de comprovació.
- Per exemple, en l'ISBN 978-84-393-7777-1,
- 978- és l'identificador de llibre,
 - 84 és l'identificador d'Espanya,
 - 393 identifica les publicacions de la Generalitat de Catalunya,
 - 7777 identifica la primera edició del *Diccionari d'infermeria* editat pel TERMCAT,
 - 1 és el dígit de comprovació.

La font principal d'informació d'on s'extreu el número internacional normalitzat pot ser qualsevol part de la publicació, encara que habitualment es troba a la pàgina de crèdits. El número internacional normalitzat és opcional en les referències d'articles de revista i de parts de monografies.

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Diccionari d'infermeria*. Barcelona: LID: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2008.

ISBN 978-84-8356-082-2; 978-84-393-7777-1

CABRÉ, M. Teresa. *Terminology: Theory, methods and applications*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins, cop. 1999. (Terminology and Lexicography Research and Practice)

ISBN 90-272-1633-7

GRIMAL, Pierre. *Diccionari de mitologia grega i romana*. Barcelona: Edicions de 1984, 2008.

ISBN 978-84-96061-97-2

Llengua & Literatura. Societat Catalana de Llengua i Literatura. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1986- .

ISSN 0213-6554

3. Esquemes de les referències segons el tipus de document

Aquest apartat presenta els esquemes de les referències bibliogràfiques per a cada tipus de document: les monografies, les publicacions en sèrie, els documents audiovisuals, els materials gràfics i els recursos electrònics. Per a més detalls sobre la representació i l'obtenció de cadascun dels blocs d'informació que componen cada referència, consulteu l'apartat anterior.

3.1 Monografies

Les monografies o documents monogràfics són aquelles publicacions no seriadades que contenen un text complet i homogeni en un sol volum o bé en un nombre limitat de volums. En aquest apartat s'inclouen els llibres i parts o capítols d'un llibre, les normes i els catàlegs comercials.

3.1.1 Llibres

L'esquema de la referència bibliogràfica per a llibres és l'esquema de base per a confeccionar la resta de referències bibliogràfiques. Les referències bibliogràfiques de llibres són les més freqüents en la bibliografia d'un treball terminològic, juntament amb les dels documents en línia.

RESPONSABILITAT PRINCIPAL. *Títol*. Edició. Lloc de publicació: Editorial, any. (Col·lecció; núm.)
ISBN

AMAT, Sergio [et al.]. *Aproximació numèrica*. València: Universitat de València, 2002. (Educació. Materials; 60)
ISBN 84-370-5513-X

CONSIDINE, Glenn D. (ed.). *Van Nostrand's encyclopedia of chemistry*. 5th ed. Hoboken (N.J.): Wiley, cop. 2005.
ISBN 0-471-61525-0

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario de la lengua española*. 22a ed. Madrid: Espasa-Calpe, 2001.
ISBN 84-239-6814-6

3.1.2 Parts o capítols d'un llibre

a) Capítols, seccions, etc.

Moltes monografies estan dividides en capítols, seccions, etc. amb títol i responsabilitat principal propis, diferents dels de l'obra completa. Per a elaborar la citació bibliogràfica d'aquestes parts de monografia que no són físicament independents, se cita la responsabilitat principal i el títol de la part, seguit de la preposició *a* amb majúscula i dos punts (A:) i les dades bibliogràfiques de l'obra completa. Al final de la citació bibliogràfica, cal indicar la primera i la darrera pàgina del capítol, secció, etc. dins de l'obra completa, precedit per una coma i l'abreviatura *p.* ('pàgines').

RESPONSABILITAT PRINCIPAL. "Títol de la part de la monografia". A: *Dades bibliogràfiques de l'obra completa*, p.
ISBN (opcional)

GARCIA PERALES, Vicent-Ferran. "El lèxic dels mitjans de comunicació". A: CABANES FITOR, Vicent (coord.). *El lèxic: Perspectives i intervencions: El valencià al segle XXI: Llenguatges específics*. Alcoi: Aitana, DL 2004, p. 83-93.
ISBN 84-933247-6-0

YOUTH, Howard. "Observem ocells que desapareixen". A: GARDNER, Gary. *L'estat del món 2003: Informe del Worldwatch Institute sobre el progrés cap a una societat sostenible*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya, 2003, p. 15-41.
ISBN 84-95584-17-4

b) Parts de monografia físicament independents

Aquest subapartat inclou les obres monogràfiques que s'han publicat en més d'un volum. Quan només s'ha consultat un dels volums d'una obra, s'ha de fer constar després de la menció del títol mitjançant l'abreviatura *Vol.* i el número del volum en xifres aràbigues. Quan un volum té un títol propi, s'escriu en cursiva a continuació de la indicació de volum en rodona, seguida d'una coma i un espai (,).

RESPONSABILITAT PRINCIPAL. *Títol*. Núm. de volum, *Títol del volum*. Edició. Lloc de publicació: Editorial, any. (Col·lecció; núm.)
ISBN (propi del volum si en té; si no, de l'obra completa)

HERNÁNDEZ CARDONA, F. Xavier. *Història militar de Catalunya: Aproximació didàctica*. Vol. 2, *Temps de conquesta*. Barcelona: Rafael Dalmau, 2002.
ISBN 84-232-0655-6

VENY, Joan. *Petit atlas lingüístic del domini català*. Vol. 1. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2007.
ISBN 978-84-7283-943-4

3.1.3 Normes

Una norma és un document establert per consens i aprovat per un organisme reconegut que estableix regles, directrius o característiques per a determinades activitats o els seus resultats, amb l'objectiu d'aconseguir un grau òptim d'ordre en un context donat. Alguns d'aquests organismes reconeguts són la ISO (International Organization for Standardization), el CEN (European Committee for Standardization), AENOR (Asociación Española de Normalización y Certificación), AFNOR (Association Française de Normalisation), etc.

ENTITAT RESPONSABLE DE LA NORMA. *Títol*. *Codi de la norma* (si no forma part del títol). Lloc de publicació: Editorial, any.

ASOCIACIÓN ESPAÑOLA DE NORMALIZACIÓN Y CERTIFICACIÓN, AENOR. *Sistemas de gestión de la calidad: Requisitos. UNE-EN ISO 9001:2000*. Madrid: AENOR, cop. 2006.

INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR STANDARDIZATION, ISO. *Information and documentation: Vocabulary. ISO 5127:2001(E)*. Geneva: ISO, 2001.

3.1.4 Catàlegs comercials

Un catàleg comercial és una publicació, generalment il·lustrada, que conté informació sobre les característiques de productes o de serveis, el preu, les condicions generals de venda, etc., i que s'utilitza com a instrument comercial.

Els catàlegs s'han de tractar, sempre que sigui possible, com una monografia, però presenten una problemàtica especial perquè sovint no tenen ni autor, ni títol, ni peu editorial visibles. Es poden citar pel nom de l'empresa o organització i extreure les dades del lloc de publicació i la data del dipòsit legal, si n'hi ha.

NOM DE L'EMPRESA O ORGANITZACIÓ. *Títol del catàleg*. Lloc de publicació: Editorial, any.

HONDA. *Catàleg general 2004: 50 anys donant vida als teus somnis*. La Garriga: Greens Power Products, [2004].

UNCETA. *Catálogo y lista de precios: herramientas de calidad 1996/1997*. Elgoibar: Unceta, DL 1992.

3.2 Publicacions en sèrie

Les publicacions en sèrie són les que apareixen en parts successives que normalment tenen designacions numèriques o cronològiques i que es proposen de ser continuades indefinidament. Així, en aquest apartat s'inclouen les publicacions periòdiques, els articles de publicacions periòdiques i de diari i les publicacions oficials.

3.2.1 Publicacions periòdiques

Les publicacions periòdiques són les que apareixen amb una periodicitat determinada (setmanal, quinzenal, mensual, etc.) i amb uns continguts variables.

Títol: Subtítol. Responsabilitat de la revista. Edició. Lloc de publicació: Editorial, any.
ISSN

Llengua & Literatura. Societat Catalana de Llengua i Literatura. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1986-.
ISSN 0213-6554

Terminogramme: Bulletin d'Information Terminologique et Linguistique. Office de la langue française. Saint-Laurent: Les Publications du Québec, 1979-2002.
ISSN 0225-3194

Quan es vol citar un número concret d'una publicació periòdica, la referència bibliogràfica es fa exactament igual que l'anterior amb la identificació del fascicle entre l'edició i el lloc de publicació. La identificació del fascicle inclou el número de volum (si en té), la data entre parèntesis i el número de la publicació periòdica.

Títol: subtítol. Responsabilitat de la revista. Edició. Volum (data), número. Lloc de publicació: Editorial, any.
ISSN

Escola Catalana. Òmnium Cultural. (2006), núm. 435. Barcelona: Òmnium. Àrea d'Educació i Formació, 1966- .
ISSN 1131-6187

Meta: Journal des Traducteurs. Université de Montréal. Département de linguistique et de traduction. Vol. 49 (2004), núm. 1. Montréal: Les Presses de l'Université de Montréal, 1970- .
ISSN 0026-0452

a) Articles de revista

Per a fer la referència bibliogràfica d'un article que forma part d'un número concret d'una revista, es dona el nom de l'autor i el títol de l'article, seguit del títol de la revista, la identificació del fascicle i la primera i la darrera pàgina de l'article, separades amb un guionet.

RESPONSABILITAT PRINCIPAL. "Títol de l'article". *Títol de la revista*. Vol. (any), núm. de l'exemplar, p.
ISSN (opcional)

CHAMPLAIN, Linda de. "La taille du diamant" = "Diamond cutting". *L'Actualité Langagière*. Vol. 3 (2006), núm. 3, p. 11-13.

MOLIST, Mercè. "La blocosfera catalana". *Coneixement i Societat* (2006), núm. 10, p. 28-55.

b) Articles de diari

Un diari és una publicació periòdica de caràcter bàsicament informatiu que apareix diàriament. Per a fer la referència bibliogràfica d'un article aparegut en un diari, cal fer constar la data completa de publicació de l'article en xifres aràbigues²⁴ i la paginació.

RESPONSABILITAT PRINCIPAL. "Títol de l'article". *Nom del diari* (dia mes any), p.

BAÑOS, Josep-Eladi. "Epònims: Els noms propis de la ciència". *Avui* (15 novembre 2003), p. 36.

SÒRIA, Josep M. "La lengua catalana ha incorporado más de 4.500 neologismos en los últimos 15 años". *La Vanguardia* (18 juliol 2000), p. 39.

²⁴ Pel que fa al format de la data, vegeu la nota 26.

3.2.2 Publicacions oficials

Les publicacions oficials són les publicacions editades per l'Administració o per una entitat pública en què es difonen les lleis, els reglaments i les decisions emeses pels poders legislatiu i executiu. Aquestes publicacions tenen com a responsabilitat principal la jurisdicció on regeix, la qual s'indica en la llengua de la citació.

RESPONSABILITAT PRINCIPAL (jurisdicció on regeix). *Títol* (dia mes any), núm. de l'exemplar.

CATALUNYA. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* (13 setembre 2004), núm. 4217.

La citació dels textos que apareixen a les publicacions oficials segueix la representació anterior, però amb el títol del text situat darrere la responsabilitat principal, entre cometes i un punt, i la indicació de la paginació després del número de volum.

CATALUNYA. "Llei 14/2003, de 13 de juny, de qualitat agroalimentària". *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* (01 juliol 2003), núm. 3915, p. 13142-13180.

ESPANYA. "Real Decreto Legislativo 2/2000, de 16 de junio, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Contratos de las Administraciones Públicas". *Boletín Oficial del Estado* (21 juny 2000), núm. 148, p. 21775-21823.

3.3 Documents audiovisuals

Un document audiovisual és un material publicitari, informatiu, didàctic, etc., constituït per un enregistrament visual i un de sonor. Aquest tipus de material no és gaire freqüent en les bibliografies d'obres terminològiques.

3.3.1 Enregistraments

S'hi inclouen tant els enregistraments sonors (casset, disc compacte) com els d'imatges (videocasset, videodisc).

S'admet com a responsable principal qualsevol persona o entitat que hagi participat de manera important en la creació del contingut artístic o intel·lectual: autors, compositors, intèrprets, directors, productors, realitzadors, etc. Si no se'n destaca cap, se citen directament pel títol.

RESPONSABILITAT PRINCIPAL. *Títol* [designació general del tipus de material]. Lloc: editorial, any. Descripció física. (Col·lecció; núm.)

PORT DE BARCELONA. SERVEI LINGÜÍSTIC DE CATALÀ. *El català, més a prop* [enregistrament de vídeo]. Barcelona: Port de Barcelona, 1999. 1 videocasset.

The language of realism [enregistrament sonor]. London: Routledge, 1996. 1 casset.

3.3.2 Programes de ràdio i televisió

Els programes de ràdio o televisió se citen directament pel títol, i s'indica l'entitat responsable i la data de l'emissió en xifres aràbigues.²⁵ No s'especifica la designació del tipus de document.

Nom del programa. Responsabilitat principal (si escau). Entitat emissora (data d'emissió: dia mes any).

Autògrafs. Dir. Jordi Turtós. Canal 33, Televisió de Catalunya (13 gener 1997).

Caçadors de paraules. Televisió de Catalunya (22 gener 2007).

El Terrat. Dir. Andreu Buenafuente. Catalunya Ràdio (15 novembre 1996).

3.4 Materials gràfics

Els materials gràfics són les representacions en dues dimensions de tota mena d'informació, ja siguin opaques, ja siguin destinades a ser mostrades o projectades sense moviment.

3.4.1 Cartells i tríptics

Els cartells i els tríptics són els materials gràfics més usats en les bibliografies que acompanyen les obres terminològiques.

La citació d'aquests materials es fa seguint el model dels documents monogràfics amb la introducció d'algun element més, com la designació general de material.

Sovint en els materials gràfics no hi consta el títol propi; en aquests casos convé fer una descripció breu del contingut i anotar-la entre claudàtors al lloc que correspondria al títol.

RESPONSABILITAT PRINCIPAL. *Títol* [designació general de material]. Lloc: editorial, any. Descripció física.

FEDERACIÓ DE GRUPS AMATEURS DE TEATRE A CATALUNYA. [*L'escenari teatral*] [material gràfic]. [Barcelona]: Generalitat de Catalunya, 1992. 1 cartell.

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Telefonia mòbil* [material gràfic]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, DL 2004. 1 tríptic.

VALÈNCIA. DIPUTACIÓ. PROMOCIÓ LINGÜÍSTICA DEL VALÈNCIÀ. *El dolç* [material gràfic]. València: Diputació de València. Àrea de Cultura. Promoció Lingüística del Valencià, [2002]. 1 cartell.

²⁵ Pel que fa al format de la data, vegeu la nota 26.

3.5 Recursos electrònics

En aquest apartat es distingeixen els recursos electrònics segons si l'accés és local o remot, seguint les pautes que marca la norma *ISBD(ER): descripció bibliogràfica normalitzada internacional per a recursos electrònics*. L'accés és local quan es pot descriure un suport físic (per exemple, un disc magnètic o òptic, una cinta, un cartutx). L'accés és remot quan l'usuari no pot manipular un suport físic: en general, l'accés es fa a partir d'un dispositiu d'entrada/sortida de dades (per exemple, un terminal) connectat a un sistema informàtic (per exemple, un recurs en xarxa) o per mitjà de recursos emmagatzemats en un disc dur o en altres dispositius d'emmagatzematge.

Quan un recurs electrònic té característiques exposades en altres apartats d'aquest capítol (per exemple, una publicació seriada en línia), es fa servir el criteri de citació bibliogràfica per al tipus de document, afegint-hi la designació general del tipus de material (recurs electrònic o en línia).

3.5.1 Documents electrònics d'accés local

Aquest apartat inclou els documents electrònics d'accés local. En general, a la zona de la designació general de material s'indica *recurs electrònic* entre claudàtors i en la descripció física s'especifica quin tipus de recurs és (CD-ROM, disquet, casset, etc.).

RESPONSABILITAT PRINCIPAL. *Títol* [recurs electrònic]. Edició o versió. Lloc de publicació: editorial o distribuïdora, any de publicació. Descripció física. (Col·lecció; núm.)
Número normalitzat

COL·LEGI OFICIAL DE GESTORS ADMINISTRATIUS DE CATALUNYA. *Recursos lingüístics en línia* [recurs electrònic]. Barcelona: Col·legi Oficial de Gestors Administratius de Catalunya, 2003. 1 disquet 3 ½.

INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA. *Anuari estadístic de Catalunya 1992-2002* [recurs electrònic]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Institut d'Estadística de Catalunya, DL 2002. 1 CD-ROM.
ISBN 84-393-5972-1

3.5.2 Documents en línia

Aquest apartat inclou els documents electrònics d'accés remot, principalment tots aquells documents que es poden consultar a Internet. En general, a la zona de la designació general de material s'indica *en línia* entre claudàtors i en una nova línia al final de la referència, s'indica l'adreça electrònica i la data de consulta.²⁶ És important indicar la data en què s'ha consultat un document en línia, ja que aquests documents poden tenir una vida molt curta i deixar de ser consultables ràpidament, i la informació que contenen pot variar constantment. L'adreça electrònica s'indica entre angles <>.

²⁶ Al TERMCAT l'adreça electrònica se sol situar en una nova línia per claredat. Pel que fa a la data, la norma ISO 690:1987 recomana la grafia amb la convenció "XXXX-XX-XX", en què el primer grup de caràcters indica l'any en quatre xifres, el segon el mes en dues xifres i el tercer el dia del mes en dues xifres, sempre aràbigues, separant cada bloc amb un guionet. Altres fonts, però, proposen la grafia "XX mes XXXX" (dia en dues xifres, nom del mes, any en quatre xifres), que és la que també ha adoptat el TERMCAT.

RESPONSABILITAT PRINCIPAL. *Títol* [en línia]. Edició o versió. Lloc de publicació: editorial o distribuïdora, any de publicació.

<adreça electrònica> [Consulta: dia mes any]

EEA multilingual environmental glossary [en línia]. Copenhaguen: European Environment Agency, cop. 1995-2008.

<<http://glossary.eea.europa.eu/EEAGlossary/>> [Consulta: 20 octubre 2008]

RuralCat: La comunitat virtual agroalimentària i del món rural [en línia]. Barcelona: Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, cop. 2002-2008.

<<http://www.ruralcat.net>> [Consulta: 20 octubre 2008]

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Diccionari dels esports olímpics* [en línia]. Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, cop. 2008. (Diccionaris en Línia)

<http://www.termcat.cat/dicci/esports_olimpics/index.html> [Consulta: 22 octubre 2008]

Hi ha obres que es troben publicades en doble suport, en paper i en línia. Si es vol fer constar els dos tipus de suports, seguidament de la referència bibliogràfica de l'obra en paper s'escriu una menció com ara *També disponible en línia a: o Versió en línia;* l'adreça electrònica i la data de consulta.

GREMI DE FLEQUERS I PASTISSERS DE TERRASSA I COMARCA; CONSORCI PER A LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA. CENTRE DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA TERRASSA-RUBÍ. *Lèxic i documents per a fleques i pastisseries*. Terrassa: Gremi de Flequers i Pastissers de Terrassa i Comarca: Consorci per a la Normalització Lingüística. Centre de Normalització Lingüística Terrassa-Rubí, 2003.

També disponible en línia a: <<http://www.cpnl.cat/recursos/old/lexicpa/index.htm>> [Consulta: 24 octubre 2008]

Horticultor/a: Català-castellà = Horticultor/ra: Castellà-català. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Indústria, Comerç i Turisme, 2003. (Glossaris Ocupacionals; 1. Agrària) ISBN 84-393-6074-6

També disponible en línia a: <http://gencat.cat/treball/doc/doc_36654689_1.pdf> [Consulta: 14 octubre 2008]

4. Ordenació de les referències

L'ordenació de les referències incloses en una bibliografia pot respondre a diversos criteris, segons els objectius del material. L'ordenació més freqüent és la que es basa en l'ordre alfabètic dels cognoms dels autors, però també es poden trobar bibliografies ordenades temàticament, cronològicament, etc. Les normes internacionals no estableixen cap d'aquests criteris com a prioritari.

El TERMCAT sol ordenar les bibliografies que acompanyen els treballs terminològics de manera sistemàtica en els tres apartats següents:

- Obres especialitzades: manuals, normes, estudis, catàlegs, publicacions periòdiques, actes de congressos, informes de recerca, tesis doctorals, legislació, etc.
- Obres terminològiques: diccionaris, vocabularis, glossaris, lèxics, bancs de termes, tesaurus, nomenclatures, etc. d'àmbits especialitzats.
- Obres lexicogràfiques: diccionaris de llengua general, diccionaris monolingües o d'equivalències, diccionaris enciclopèdics, diccionaris etimològics, enciclopèdies, etc.

Dins de cada apartat les referències bibliogràfiques s'ordenen de manera alfabètica discontinua (*mot per mot*, per la primera lletra del primer element de la referència. Aquest tipus d'ordenació té en compte el caràcter blanc i els signes gràfics no alfabètics (guionets, apòstrofs, etc.),²⁷ però en les bibliografies hi ha alguns casos particulars en els quals no se segueixen estrictament els criteris de l'ordenació alfabètica discontinua, com veurem tot seguit.

4.1 Ordenació a partir de la responsabilitat principal

Sovint, en una bibliografia, el primer element pel qual s'ordena és per la responsabilitat principal, és a dir, pel cognom d'un autor o bé pel nom d'una entitat. En el cas dels autors personals, es considera que el nom i els cognoms d'un autor formen el primer bloc d'informació que es té en compte.

Quan es pot tenir la seguretat que diverses obres són responsabilitat d'un mateix autor o autora, és una pràctica força estesa que s'ordenin les diverses entrades d'aquesta persona sense tenir en compte el fet que, en les fonts de referència, hi consti o no el segon cognom, el nom propi complet o la conjunció *i* entre els cognoms. Al TERMCAT s'aplica aquest criteri i, dins de les obres del mateix autor, s'ordenen alfabèticament a partir del títol.²⁸ Quan hi ha obres d'aquest autor o autora en col·laboració amb altres, aquestes referències se situen al final de les obres d'autoria individual, i ordenades a partir del cognom del segon autor esmentat. Quan un cognom es repeteix però no es pot tenir la constància que es tracti d'una única persona, no s'aplica aquest criteri.

COLOMER ARTIGAS, Rosa. "Dos nous diccionaris mèdics en català". *Servei d'Informació Col·legial* (2001-2002), núm. 101, p. 80.

COLOMER i ARTIGAS, Rosa. "El TERMCAT, una eina per al desenvolupament de la llengua". *Serra d'Or* (2006), núm. 564, p. 14-17.

²⁷ Per a més informació sobre els criteris d'ordenació, podeu consultar TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *L'ordenació de termes*. Vic: Eumo Editorial; Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2008. (En Primer Terme; 4. Criteris i Mètodes)

²⁸ En bibliografies de caràcter acadèmic se solen ordenar cronològicament les entrades d'un mateix autor a partir de la data de publicació. En aquest context també és molt habitual que la data de publicació se situï entre la responsabilitat principal i el títol, entre parèntesis.

COLOMER, Rosa. "Recursos terminològics per a relacions comercials, socials i de serveis". *Llengua i Ús* (2002), núm. 24, p. 65-66.

COLOMER, Rosa; FARGAS, Xavier. "L'Antena de Terminologia: Un instrument de cooperació amb els mitjans de comunicació". *Llengua i Ús* (2002), núm. 25, p. 39-43.

COLOMER ARTIGAS, Rosa; FARGAS VALERO, F. Xavier; MONTES PÉREZ, Dolors. "Noves perspectives sobre els manlleus". *Estudis Romànics* (2006), núm. 28, p. 151-177.

Alguns cognoms van precedits per preposicions, articles i altres partícules que s'ordenen d'acord amb els criteris establerts per a cada llengua.²⁹ En el cas del català, si el cognom va precedit per un article s'ordena a partir de l'article; en canvi, la resta de partícules es considera que no formen part del cognom i s'anoten després del nom.

La *i* que pot separar els dos cognoms tampoc no es considera en l'ordenació, i es pot escriure amb majúscula o amb minúscula (tot i que es recomana d'homogeneïtzar aquest aspecte i escriure-la sempre de la mateixa manera al llarg d'una mateixa bibliografia).

BLAS i ABANTE, Marta de; SERRASOLSES i DOMÈNECH, Jaume. *Diccionari d'energia solar: Català, castellà, francès, anglès*. Barcelona: Universitat Politècnica de Catalunya, DL 1992. ISBN 84-7653-196-6

BOLÒS, Oriol de [et al.]. *Flora manual dels Països Catalans*. 3a ed. rev. i ampl. Barcelona: Pòrtic, 2005. (Pòrtic Natura; 9) ISBN 84-7306-857-2

YZAGUIRRE i MAURA, Lluís de; COMAS i COMA, Oriol. *Diccionari oficial de l'Scrabble en català*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2000. (Diccionaris d'Enciclopèdia Catalana. Diccionaris Complementaris; 6) ISBN 84-412-0249-4

Quan en una bibliografia hi ha dues o més referències bibliogràfiques del mateix autor i van ordenades consecutivament, les normes internacionals assenyalen la possibilitat de substituir per un guió llarg (—) el primer element a partir de la segona referència.

INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR STANDARDIZATION, ISO. *Bibliographic references and source identifiers for terminology work. ISO 12615:2004(E)*. Geneva: ISO, 2004.

—. *Documentation: Bibliographic references: Content, form and structure. ISO 690:1987(E)*. 2nd ed. Geneva: ISO, 1987.

—. *Information and documentation: Bibliographic references. ISO 690-2. Part 2, Electronic documents or parts thereof*. Geneva: ISO, 1997.

²⁹ De vegades és difícil identificar els criteris que cal seguir en cada llengua. Un bon resum d'aquests criteris per a les diverses llengües es pot trobar a les *Regles angloamericanes de catalogació*.

4.2 Ordenació a partir del títol

Quan una publicació no té responsabilitat principal, s'ordena directament per la primera paraula del títol.

Curs de llenguatge jurídic. [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia, 2006.
ISBN 84-393-7124-1

El català, llengua d'Europa = Katalanisch, Sprache Europas = Il Catalano, lingua d'Europa.
[Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Secretaria de Política Lingüística, DL 2005.

L'evolució de l'etiquetatge en català. Barcelona: ADEC, 2005.

Per a facilitar la catalogació i l'ordenació, i evitar que s'acumulin moltes entrades en determinades lletres, en alguns catàlegs bibliogràfics s'ignora l'article inicial dels títols i s'ordena a partir de la primera lletra del mot següent. Tanmateix, davant la dificultat de reconèixer tots els articles en totes les llengües amb què es pot haver de treballar en una bibliografia d'un treball terminològic, i tenint en compte l'experiència, el TERMCAT no aplica aquest criteri.³⁰

³⁰ A l'apèndix E de les *Regles angloamericanes de catalogació*, es pot consultar una llista dels articles definits i indefinits en les llengües trobades més sovint pels catalogadors.

5. Índex general

Introducció	4
1. Qüestions generals	6
1.1 Fonts d'informació	6
1.1.1 Documents monogràfics i publicacions en sèrie	6
1.1.2 Documents audiovisuals	7
1.1.3 Materials gràfics	7
1.1.4 Recursos electrònics	7
1.2 Abreviacions més freqüents	7
2. Elements que identifiquen el document	9
2.1 Responsabilitat principal	9
2.1.1 Autor personal	9
2.1.2 Editor literari o científic	12
1.1.1 Entitats	13
2.1.3 Autoria desconeguda, anònima o col·lectiva	16
2.2 Títol	16
2.3 Designació general del tipus de material	19
2.4 Edició	20
2.5 Publicació	22
2.5.1 Lloc de publicació	22
2.5.2 Editor o editorial	24
2.5.3 Data de publicació	26
2.6 Descripció física	28
2.7 Col·lecció	30
2.8 Número internacional normalitzat	32
3. Esquemes de les referències segons el tipus de document	34
3.1 Monografies	34
3.1.1 Llibres	34
3.1.2 Parts o capítols d'un llibre	34
3.1.3 Normes	35
3.1.4 Catàlegs comercials	36
3.2 Publicacions en sèrie	36
3.2.1 Publicacions periòdiques	36
3.2.2 Publicacions oficials	38
3.3 Documents audiovisuals	38
3.3.1 Enregistraments	38
3.3.2 Programes de ràdio i televisió	39
3.4 Materials gràfics	39
3.4.1 Cartells i tríptics	39
3.5 Recursos electrònics	40
3.5.1 Documents electrònics d'accés local	40
3.5.2 Documents en línia	40

4. Ordenació de les referències.....	42
4.1 Ordenació a partir de la responsabilitat principal	42
4.2 Ordenació a partir del títol.....	44
5. Índex general	45